

"Ze závěrečných prací našich studentů"

Cílem této rubriky časopisu je seznámit odbornou veřejnost s hlavními poznatky, k nimž při zpracování svých závěrečných prací dospěli studenti Ústavu veřejné správy a sociální politiky Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Jak jsem již v editorialech tohoto čísla uvedl, řada našich absolventů ve svých pracích prezentuje na základě realizovaných šetření velmi inspirativní názory na řešení aktuálních problémů jak v sociální oblasti, tak i v oblasti veřejné správy, a proto by tyto myšlenky neměly zůstat ukryty pouze v těchto pracích, ale měla by mít možnost seznámit se s nimi i široká odborná veřejnost.

V tomto čísle Vám představím především některé práce, které naši studenti obhájili na počátku tohoto roku.

Jedním z aktuálních úkolů, které patří do kompetencí veřejné správy, se ve své diplomové práci zabývala **Jarmila Bielková**, která se věnovala problematice zřizování a správy předškolních zařízení. Cílem její práce bylo na základě provedeného výzkumu ve vybrané mateřské škole zjistit a vyhodnotit míru ovlivňování činností jejího ředitele ze strany zřizovatele, a zjistit jeho práva a kompetence. Autorka ve své práci dokumentuje, že vztah zřizovatele a ředitele mateřské školy je složitý a je ovlivněn spoustou faktorů, ať již politických, ekonomických, ale v neposlední řadě i osobních. Nejvíce problematickou oblastí se mi jeví finanční oblast a oblast hodnocení.

Ve své řídicí činnosti musí ředitel dodržovat obecně platné právní normy, musí být způsobilý k právním úkonům, mít odbornou způsobilost pro přímou pedagogickou činnost, být bezúhonný, zdravotně způsobilý a musí splňovat odbornou praxi ve výkonu přímé pedagogické činnosti v délce minimálně tří let. Splněním kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce se ředitel mateřské školy stává současně statutárem, manažerem, pedagogem, ekonomem. V jeho řídicí činnosti hraje velkou roli práce s lidmi. Ředitel by měl zajistit podmínky pro odborný růst pracovníků, měl by umět řešit a dobře vyřešit konflikty, které mohou na pracovišti vzniknout, stává se rozhodčím, který má nalézt řešení k uspokojení obou stran sporu.

Autorka upozorňuje na to, že mateřská škola je samostatný právní subjekt, ale její autonomie je v některých oblastech omezena ze strany zřizovatele. Na ředitele jsou přitom kladeny vysoké nároky bez ohledu na skutečnost, že není jen manažerem, ale i pedagogem. Mateřská škola v malé obci nemá stejné možnosti jako mateřská škola, jejímž zřizovatelem je např. právě statutární město, povinnosti ředitele jsou však stejné. Množství požadavků, ať již jde o GDPR, novelizace právních a bezpečnostních předpisů nebo provozních, jako je např. nedostatek pedagogů, zahrnuje ředitele, který tak vykonává práci několika firemních manažerů, neboť každá mateřská škola nemůže mít administrativního pracovníka, který bude nápomocen v nepedagogické práci.

Autorka dále upozorňuje, že dalším kritickým místem ve vztahu zřizovatel – ředitel mateřské školy je hodnocení ředitele školy a jeho následné odměňování. Konstatuje, že je třeba zlepšit hodnotící kompetence zřizovatelů škol zejména na úrovni obcí. Schopnost obecních úřadů budovat a efektivně využívat systémy zajišťování kvality

se značně liší. Zřizovatel přitom nerozlišuje ředitele mateřské školy, základní školy atd., kritéria hodnocení jsou stejná. Ředitel umí své zaměstnance ohodnotit a odměnit, on sám je však odkázán na vůli zřizovatele.

Problematikou postavení kurátora pro děti a mládež jako specializovaného zaměstnance městského úřadu se ve své diplomové práci zabývala **Kristýna Veliká**. Cílem její práce bylo poukázat na problematiku rozsahu opatření v rozhodování a v kompetencích kurátorů pro děti a mládež a jeho kompetence vycházející ze zásad sociální kurately pro mládež. Pro naplnění tohoto cíle práce autorka vytvořila případové studie, ve kterých se zaměřila na komparaci opatření, vycházející z činnosti kurátora pro děti a mládež, vč. spolupráce s dalšími institucemi na základě stanovených kritérií.

Výsledkem je zjištění, že činnost kurátora pro děti a mládež v kompetencích a oprávněních je rozsáhlá, avšak realizace opatření v jeho výlučných pravomocích je omezená a vázaná téměř vždy na rozhodování okresního soudu. Konstatuje, že ačkoliv je tato problematika obsáhlá a metodicky náročná, nemá kurátor pro mládež dostatek samostatné rozhodovací pravomoci. Současně poukázala na zdoluhavý a náročný proces soudních řízení a na zdoluhavou dobu úředních povinností, kdy případ může být kvůli soudním procesům zbytečně protahován především díky čekání na protokoly a listiny. Myslím si, že vhodným řešením této situace by pomohla legislativní změna, která by mohla vést k většímu uložení pravomocí v rozhodování o opatřeních kurátorem pro děti a mládež.

Zajímavým tématem se ve své diplomové práci zabývala **Kristýna Ertlová**, která se věnovala důsledkům přijetí zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, z pohledu provozovatele a zákazníka. Jakkoli se může na první pohled zdát, že toto téma je mimo zaměření studia na našem ústavu, je potřeba si uvědomit, že příjmy z poplatků hazardních her tvoří významný zdroj příjmové stránky obecních rozpočtů. Autorka se ve své práci věnuje podmínkám provozování hazardních her, charakterizuje základní pravidla jejich provozování, sebeomezující opatření pro hráče, která by měla vést k podpoře odpovědného hraní, pozornost věnuje i problematice prevence a léčbě patologického hráčství.

V praktické části práce autorka realizovala dvě dotazníková šetření, v jejichž rámci ověřovala pravdivost celkem 4 hypotéz. První šetření bylo určeno účastníkům hazardních her, jeho cílem bylo zjistit, zda si jejich hráči uvědomují, čeho se změny, které byly realizovány v hazardním průmyslu, týkají a zda se díky těmto změnám stal online hazard přístupnějším. Z analýz provedených odpovědí poněkud překvapivě vyplynulo, že dotazovaní si uvědomují, čeho se změny, které byly realizovány v tomto zákonu, týkají a že se dostupnost online hazardních her se díky těmto změnám nezvyšší.

Druhé šetření bylo naopak určeno provozovatelům hazardních her. Jeho cílem bylo ověřit, zda s novelou zákona hrozí rozšíření černého trhu, zda tato novela přináší pro ně nejistou budoucnost, zda se snížil celkový počet herních míst a zda novela přispěje k boji proti závislosti na hazardu. Z analýz odpovědí, provedených v rámci tohoto šetření, vyplynulo, že provozovatelé hazardních her se domnívají, že v důsledku přijetí tohoto zákona se černý trh s hazardními hrami rozšíří. Nové podmínky pro provozování hazardních her (např. omezení reklamy) jim přineslo finanční ztráty, vyžadovalo upravit provozní podmínky, současně došlo k úbytku hráčů a snížil se počet herních míst.

Provozovatelé a hráči shodně projevili pochybnosti o efektivitě nového herního zákona v boji proti závislosti na hazardním hraní.

Dalším velmi zajímavým tématem, kterému se naši absolventi věnovali, byla problematika agresivity a šikany na základní škole. Jedná se o jev, který se bohužel v posledním období velmi rozmáhá. **Tereza Sedláčková** ve své práci věnuje pozornost tomuto tématu z pohledu legislativní ochrany proti těmto jevům. Hlavním cílem diplomové práce je zmapování výskytu agresivity a šikany na vybrané základní škole v Opavě. Autorka definuje agresivitu a šikanu jako sociální jevy, jejich druhy a příčiny, podrobně věnuje pozornost dopadům, které tyto sociální jevy mají na všechny zúčastněné – na agresora, na jeho oběť a na její rodiče.

Vzhledem k tématu práce autorka zvolila metodu kvantitativního průzkumu, jeho cílem bylo zjistit, v jaké míře se vyskytují agresivita a šikana a jaké jsou jejich nejčastější formy u dětí v mladším školním věku na vybrané základní škole v Opavě. Pozornost autorka rovněž věnovala tomu, zda mají na výskyt agresivity a šikany na základní škole vliv sociodemografické faktory (pohlaví, věk, třída a bydliště). V rámci provedeného šetření autorka zjistila zajímavé skutečnosti:

- naprostá většina žáků (cca 85 %) nemá žádné zkušenosti s psychickou ani s fyzickou formou šikany,
- 29 % respondentů si myslí, že se ve škole chová někdo agresivně, ale jen 16 % má s agresivitou osobní zkušenost,
- pouze 14 dívek a 18 chlapců z celkových 73 dotazovaných považuje šikanu za agresivní chování a to přesto, že jednou z nejčastějších forem šikany je právě fyzické násilí, které má velmi blízko k agresí,
- téměř polovina obětí je šikanovaná každý den a stejný počet žáků jednou až dvakrát za měsíc.

Na základě získaných dat z průzkumu byly škole navržena opatření a doporučení směřující k vyřešení zjištěných skutečností. Autorka doporučuje posoudit a odhadnout závažnost objevené šikany, poskytnout bezpečné prostředí oběti a pracovat nejen s jednotlivci, kterých se problém týká, ale s celou třídou. Dále autorka doporučila zaměřit se na vzdělávání pedagogů a žáků v této problematice prostřednictvím vzdělávacích kurzů pro pedagogy nebo preventivních programů pro školy, jejichž cílem je snížit rizikové chování pomocí primární prevence. Je zřejmé, že diplomová práce by mohla být dále využita pro širokou veřejnost, jako zdroj informací v problematice rizikového chování na prvním stupni základních škol.

Na závěr tohoto příspěvku považuji za vhodné upozornit, že řadu inspirujících námětů lze najít i v různých seminárních pracích, které studenti zpracovali v uplynulém období v rámci plnění svých studijních povinností. Jako příklad uvádím seminární práci **Martiny Kratochvilové**, která v rámci předmětu Management a financování sociálních služeb zpracovala úvahu na téma "Přiznání příspěvku na péči dítěti, které trpí duševní poruchou". Autorka této práce – studentka kombinované formy studia – pracuje ve zdravotnickém zařízení, kde jsou poskytovány zdravotní služby v oboru dětská a dorostová psychiatrie. Ve své práci upozorňuje na to, že v posledních letech je patrný nárůst počtu dětí

a adolescentů, u kterých byla diagnostikována duševní porucha, a proto roste i počet žádostí o zprávu pro pacienta, která slouží jako podklad k žádosti o příspěvek na péči, o který se zákonní zástupci rozhodli požádat. Konstatuje, že přestože jsou dána jednotlivá kritéria pro přiznání příspěvku na péči, má systém hodnocení míry závislosti určité limity, které vyplývají především z toho, že její hodnocení vůbec nezohledňuje míru potřebné pomoci. Autorka se zamýšlí nad tím, jaký je pohled sociálního pracovníka na dítě, které při sociálním šetření zvládá většinu základních životních potřeb, je klidné, spolupracuje přiměřeně svým mentálním a vývojovým schopnostem, celkovým dojmem působí upraveně, je funkčně oblečené, jeho řeč je plynulá, nejsou patrné žádné kvantitativní ani kvalitativní poruchy vědomí, orientace časem, místem i osobou je v normě. Autorka je toho názoru, že přiznání příspěvku na péči dítěti může být v současném systému mnohem složitější, a to nejen u dítěte, které trpí duševní poruchou. Přestože je prokazatelné, že péče o dítě, které trpí těžkou duševní poruchou je velmi specifická, musí probíhat ve spolupráci s rodinou a sociálním prostředím, kdy nedílnou součástí je zajištění povinné školní docházky. I dítě s duševním onemocněním prochází jednotlivými vývojovými stádii a je nutné i v době nemoci dítě rozvíjet v co největší míře a oddálit možný regresivní stav. Dítě zpravidla vyžaduje z velké části asistenci matky, rozsah, intenzita a náročnost péče, která je dítěti osobou blízkou poskytována, je mnohem vyšší než náročnost péče, která je věnována zdravému dítěti téhož věku. Autorka proto doporučuje zavést systematické vzdělávání sociálních pracovníků, praktických, ale i posudkových lékařů v oblasti psychiatrie, které by mohlo přinést jiný pohled na dítě, které trpí závažnou duševní poruchou, které fyzicky působí úplně stejným dojmem jako jeho vrstevník v jeho věku, který je úplně zdravý. Systematickým vzděláváním ve výše uvedených pomáhajících profesích by se systém mohl stát odbornější a efektivnější.